

บทที่ 3

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2517 โดยมีวัตถุประสงค์ต้องการจัดให้มีสถานที่เป็นศูนย์กลางการซื้อขายหลักทรัพย์รวมทั้งบริการที่เกี่ยวข้องและมีมาตรการอันเหมาะสมเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมและเพื่อส่งเสริมการระดมเงินทุนในการพัฒนาประเทศและพัฒนาตลาดทุน โดยอยู่ภายใต้การควบคุมของทางราชการอย่างใกล้ชิด การแก้ไขเพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2527 และในปี พ.ศ. 2535 ได้ออกพระราชบัญญัติฉบับใหม่ คือ “พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535” พร้อมทั้งให้ยกเลิกพระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2517 และพระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ฉบับที่ 2) ปี พ.ศ. 2527 ซึ่งเป็นฉบับแก้ไข ให้มาใช้พระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2534 แทนเพียงฉบับเดียว โดยเริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2535

การซื้อขายหุ้นด้วยระบบคอมพิวเตอร์

เมื่อวันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2534 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ติดตั้งระบบการซื้อขายหุ้นด้วยคอมพิวเตอร์ชื่อว่า “ASSET” ซึ่งย่อมาจากคำว่า “Automated System for the Stock Exchange of Thailand” ระบบนี้ติดตั้งเสร็จสมบูรณ์และเริ่มทำการซื้อขายตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2534 เหตุที่ต้องตั้งระบบการซื้อขายหุ้นคอมพิวเตอร์ เป็นเพราะปริมาณซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากยอดซื้อขายปี พ.ศ. 2528 มีเพียง 49.5 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 613.5 พันล้านบาทในปี พ.ศ. 2533 และเพิ่มขึ้นเป็น 806.5 พันล้านบาทเพียงสิ้นเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2534 ถ้าพิจารณาจากยอดซื้อขายเฉลี่ยต่อวันที่แล้ว ปี พ.ศ. 2528 ซื้อขายเฉลี่ยวันละ 67.3 ล้านบาท และเพิ่มขึ้นเป็น 2,539.7 ล้านบาทต่อวันในปี พ.ศ. 2533 เฉพาะวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2534 มูลค่าซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเพียงวันเดียวสูงถึง 7,500 ล้านบาท

เมื่อตลาดหลักทรัพย์ซื้อขายหุ้นด้วยระบบคอมพิวเตอร์จะให้ประโยชน์แก่ผู้ลงทุนเป็นอย่างมากทั้งนี้การซื้อขายจะยุติธรรม

ตลาดหลักทรัพย์จะดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยองค์ประกอบของตลาดหลักทรัพย์ ประกอบด้วย ตลาดหลักทรัพย์ หลักทรัพย์ บริษัท ผู้ลงทุน และ คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งเป็นผู้กำกับดูแลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายที่ปรากฏใน พ.ร.บ. หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535

ตลาดหลักทรัพย์

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (The Stock Exchange of Thailand ใช้คำย่อว่า SET) ตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 มาตรา 153 ได้ระบุวัตถุประสงค์ของตลาดหลักทรัพย์ไว้ว่า เพื่อประกอบกิจการตลาดหลักทรัพย์โดยไม่นำผลกำไรมาแบ่งปันกันดังนี้

1. จัดให้มีการบริการเป็นศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์จดทะเบียนรวมตลอดถึงการจัดระบบและวิธีการซื้อขายหลักทรัพย์ในศูนย์ดังกล่าว
2. ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับตลาดหลักทรัพย์ อันได้แก่ ธุรกิจให้บริการเกี่ยวกับหลักทรัพย์จดทะเบียนโดยเป็นสำนักหักบัญชี ศูนย์รับฝากทรัพย์ นายทะเบียนหลักทรัพย์ ธุรกิจให้บริการด้านข้อมูลเกี่ยวกับหลักทรัพย์
3. ประกอบธุรกิจอื่นใดนอกจากข้อ 1 และข้อ 2 โดยได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์จากวัตถุประสงค์ข้างต้น จะเห็นได้ว่าตามกฎหมายใหม่วัตถุประสงค์ของตลาดหลักทรัพย์กว้างขวางกว่ากฎหมายเดิมมาก ซึ่งจะช่วยให้ตลาดหลักทรัพย์ของไทยก้าวเข้าสู่ตลาดหลักทรัพย์สากล

หลักทรัพย์

หลักทรัพย์ (Securities) ซึ่งเป็นสินค้าที่นำมาซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จะต้องเป็นหลักทรัพย์จดทะเบียน และหลักทรัพย์รับอนุญาต ซึ่งเป็นหลักทรัพย์ที่มีคุณสมบัติตามประกาศกระทรวงการคลัง

คุณสมบัติของบริษัทจดทะเบียน

คุณสมบัติของบริษัทจดทะเบียน (Listed companies) คือบริษัทจำกัดที่เป็นบริษัทมหาชน รัฐวิสาหกิจหรือนิติบุคคลที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้น เช่น บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (IFCT) กองทุนรวมเป็นต้น ประเภทหลักทรัพย์ของแต่ละสถาบัน ตลาดหลักทรัพย์อนุมัติให้หลักทรัพย์ของสถาบันเหล่านี้เป็นหลักทรัพย์จดทะเบียน สถาบันเหล่านี้เรียกว่า *บริษัทจดทะเบียน* หลักทรัพย์ที่ตลาดหลักทรัพย์รับเป็นหลักทรัพย์จดทะเบียนนั้น จะต้องมีความสอดคล้องตามหลักทรัพย์ใหม่ของประเทศที่จดทะเบียน ซึ่งได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2536 และได้มีการแก้ไขมาโดยตลอดให้เหมาะสมกับสภาวะการณ์ หลักเกณฑ์การรับหลักทรัพย์ใหม่มีการแก้ไขครั้งล่าสุด ได้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2543 เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น จึงขอแบ่งคุณสมบัติของบริษัทจดทะเบียนตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวออกเป็น 2 ลักษณะ คือคุณสมบัติที่กำหนดเป็นเป็นตัวเลขและที่กำหนดเป็นเนื้อหาสาระหรือที่ไม่อาจวัดด้วยตัวเลข ดังนี้

1. คุณสมบัติที่กำหนดเป็นตัวเลข ได้แก่ ขนาดของทุน การกระจายการถือหุ้นของผู้ถือหุ้น รายย่อย ผลการดำเนินงานและฐานะการเงิน
2. คุณสมบัติที่กำหนดเป็นเนื้อหาสาระหรือที่ไม่อาจวัดด้วยตัวเลข ได้แก่ ตัวผู้บริหาร กรรมการอิสระ การกำกับดูแลกิจการที่ดีและการควบคุมภายใน ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ ข้อบังคับของบริษัท งบการเงินและผู้สอบบัญชี เงินปันผล กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอื่นๆ

ผู้ลงทุน

ผู้ลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญยิ่ง เป็นผู้สร้างอุปสงค์ในตลาด และเป็นต้นเหตุสำคัญทำให้ราคาหลักทรัพย์ในตลาดขยับตัวขึ้นลง การขยับตัวขึ้นไปในรูปแบบค่อยเป็นค่อยไป หรือขึ้นลงอย่างรวดเร็ว ข้อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบนี้เป็นสำคัญ

ผู้ลงทุนแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. นักลงทุน (Investor) นักลงทุนที่ซื้อหุ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้ โดยหวังเอาเงินปันผลเป็นหลัก ส่วนกำไรจากการขายหุ้นย่อมแล้วแต่โอกาส การลงทุนในลักษณะนี้ ผู้ลงทุนจะต้องพิจารณาคุณภาพของหลักทรัพย์ที่จะลงทุนอย่างรอบคอบ เพื่อให้ความเสี่ยงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นน้อยที่สุด การเล่นหุ้นแบบนักลงทุนมี 2 ลักษณะ คือ

(1) Conservative เป็นการเล่นหุ้นแบบเน้นความปลอดภัยของเงินทุนเป็นสำคัญ ด้รายได้พอสมควร แต่ขอให้มีความเสถียรภาพ การลงทุนในลักษณะนี้มักเป็นการลงทุนระยะยาว แต่อย่างไรก็ตาม ถ้ามีจังหวะดีราคาหุ้นสูง ผู้ลงทุนอาจนำออกขายเอากำไรได้

(2) Enterprising การลงทุนลักษณะนี้ ผู้ลงทุนมีความกล้าเสี่ยงมากขึ้น เขาจะขายและซื้อหุ้นบ่อยครั้ง โดยตั้งเป้าหมายไว้ว่าต้องการให้เงินทุนงอกเงยและได้รายได้รวม (เงินปันผล+กำไรจากการขายหุ้น) ให้ได้สูงขึ้นหลักทรัพย์ที่จะลงทุนนี้ จะต้องเป็นหุ้นของบริษัทที่กำลังเติบโต มีโครงการขยายงานหรือขยายกิจการตามที่ได้อวางแผนไว้ บริษัทลักษณะนี้จ่ายเงินปันผลในอัตราต่ำ ซึ่งผู้ลงทุนก็ยังพอใจ ทั้งนี้บริษัทลักษณะนี้จะมีการวางแผนขยายกิจการมักจะเก็บกำไรส่วนหนึ่งไว้เพื่อการนี้ และจะจ่ายเงินปันผลแต่น้อย ผลคือว่าถ้าขยายกิจการประสบความสำเร็จ เงินปันผลในอนาคตจะได้อมากขึ้น ขณะเดียวกันราราคาหุ้นก็จะสูงด้วย

2. นักเก็งกำไร (Speculator) เป็นนักเล่นหุ้นที่ซื้อหุ้นซึ่งมีความเสี่ยงสูง โดยหวังผลตอบแทนในรูปแบบกำไรจากการขายหุ้นภายในระยะสั้นๆ และไม่หวังเงินปันผล การเล่นหุ้นลักษณะนี้มีลักษณะแบบเก็งกำไร (Speculative) ผู้เล่นหุ้นลักษณะนี้ต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญ และการตัดสินใจที่ฉับไวอาศัยช่วงจังหวะการเคลื่อนไหวราคาหุ้นเป็นสำคัญ ถ้าเก็งได้ถูกต้องก็จะได้กำไรช่วงสั้นๆ แต่ถ้าเก็งผิดก็จะเกิดผลขาดทุนภายในเวลาอันสั้นเช่นเดียวกัน

บริษัทสมาชิก

บริษัทสมาชิก (Broker) คือบริษัทจำกัดที่ได้รับใบอนุญาตจากกระทรวงการคลังให้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์และได้รับอนุญาตจากตลาดหลักทรัพย์ให้ประกอบกิจการตัวแทนจำหน่ายซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ได้ ในปัจจุบันนี้มีบริษัทสมาชิกทั้งหมด 28 บริษัท นอกจากนี้มีบริษัทหลักทรัพย์อีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่ได้เป็นบริษัทสมาชิกในตลาดหลักทรัพย์โดยตรง แต่ทำหน้าที่เพียง Associated Broker อีกต่อหนึ่ง ในการซื้อขายหลักทรัพย์ บริษัทสมาชิกอาจทำหน้าที่เป็นเพียงตัวแทน (Broker) หรือผู้ค้าหลักทรัพย์ (Dealer) ก็ได้ ทั้งนี้บริษัทสมาชิกเหล่านี้จะต้องแสดงตัวให้ผู้ลงทุนทราบอย่างชัดเจนว่าทำหน้าที่ใด หากทำหน้าที่เป็นตัวแทนก็จะได้ค่านายหน้าเป็นค่าตอบแทน แต่ถ้าทำหน้าที่เป็นผู้ค้าหลักทรัพย์แล้วก็จะซื้อขายในนามของตัวเอง ผลตอบแทนที่ได้จะได้ในรูปของกำไรหรือขาดทุนจากการขายหลักทรัพย์นั้น (Capital gain or capital loss) บริษัทสมาชิกแต่ละบริษัทจะมีหมายเลขประจำตัวหรือเลขที่นั่ง ตั้งแต่หมายเลขที่ 1 ถึง 49 ทั้งนี้เพื่อสะดวกในการปฏิบัติงาน ปัจจุบันหมายเลขสมาชิกมีการกระโดดด้วยผลจากวิกฤตการณ์ทางการเงินที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2540 บริษัทสมาชิกหลายแห่งได้ถูกปิดกิจการตามคำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังสองสมัยด้วยกัน คือสมัยรัฐบาลพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรี และสมัยนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ทำให้บริษัทสมาชิกซึ่งเดิมมีอยู่ 49 บริษัท เหลือเพียง 28 บริษัท และบริษัทสมาชิกที่เหลืออยู่เหล่านี้บางแห่งต้องร่วมทุนกับบริษัทต่างประเทศจึงสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้

คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

ถ้าเปรียบตลาดหลักทรัพย์เป็นเวทีมวย คู่ชกคือผู้ลงทุน บริษัทสมาชิกเป็นผู้ที่ทำการติดต่อจนทำให้การลงทุนซื้อขายเกิดขึ้น คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์เปรียบได้กับกรรมการผู้ควบคุมกติกา ให้อยู่ในกฎระเบียบที่ถูกต้อง พร้อมทั้งดูแลให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่กำหนด ในเรื่องตลาดหลักทรัพย์กฎเกณฑ์ที่ว่านี้ก็คือกฎเกณฑ์ที่ได้บัญญัติไว้ใน พ.ร.บ. หลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 นั่นเอง (เพชร ชุมทรัพย์, 2544 : 49-70)

ปัจจุบันห้องค้าหลักทรัพย์ในจังหวัดเชียงใหม่มีนักลงทุนรายย่อยได้ให้ความสนใจเข้ามาลงทุนมากขึ้น ทั้งนี้เพราะปัจจัยหลายประการ อาทิ เช่น อัตราผลตอบแทนดอกเบี้ยธนาคารพาณิชย์ต่ำอย่างเห็นได้ชัดเจน และการลงทุนในธุรกิจหลายประเภทได้ให้ผลตอบแทนลดลง ฯลฯ จึงทำให้นักลงทุนเข้ามาลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ หลังจากตลาดเริ่มฟื้นตัวจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจของไทย ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2540 ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการทราบว่า มีปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้ามาลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ในห้องค้าจังหวัดเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University